

Щість
+
один

збірка
короткої прози

Київ

УДК 821.161.2'06-1(082)
Ш64

Усі права застережено. Копіювання, сканування, запис на електронні носії тощо будь-якої частини цього видання без дозволу видавництва заборонено.

Ш64 Шість плюс один : проза. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 200 с.
ISBN 978-617-520-212-8

Літературний проєкт «Шість плюс один» — збірка короткої прози, де кожна з шести історій — дуетна, написана автором ідеї проєкту Олександром Козинцем з шістьома його творчими колегами. Але свідомо написана так, щоб читач не міг упізнати, хто яку главу писав.

Сповідь простого хлопця з незвичною професією переходить до містично-філософських перипетій впливу чисел на долю; гральні карти відкривають скелети подружнього й холостяцького життя, які нічим не схожі на казку, де постать батька повертає право на радість, а пошуки мольфара дають шанс відчутти себе справжнім, щоб наприкінці з листа дізнатися про рідкісну особливість головного героя.

УДК 821.161.2'06-1(082)

ISBN 978-617-520-212-8

© Анджей Ван, Богдан Ковальчук,
Олександр Козинець, Олександра Малаш,
Євгенія Плужник, Віктор Сіонський,
Мар'яна Сурмачевська, 2022
© Видавництво Ліра-К, 2022

Шість плюс один абзац про «Шість плюс один»

Коли в мене виникла ідея розпочати проєкт «Шість плюс один», досвід написання текстів із лімітом у часі в мене вже був. Минув рік, відколи я завершив рукопис дебютного роману «Картка Марії». Над ним працював за принципом: «одна глава щотижня впродовж року». Я хвилювався за співавторів, знаючи, що дехто з них уперше писатиме прозу, а тут — ще й часові межі й незмінний принцип: «одна глава щотижня впродовж року».

З кожним співавтором у парі ми писали тексти впродовж двох місяців (починаючи з січня 2018 року), тому в кожній історії — вісім глав, чотири з яких написані мною, інші чотири — співавтором. У новому дуеті ми щоразу визначали, хто першим починає писати історію. За рік разом створили шість повістей, я отримав неймовірний досвід співпраці з шістьма творчими побратимами й посестрами.

Перша історія проєкту, «Колій», написана в співавторстві з Богданом Ковальчуком, отримала диплом літературного конкурсу імені Григора Тютюнника ще у 2018 році. Роком пізніше казка для дітей та дорослих «Меделін», написана разом із Віктором Сіонським, здобула перемогу в «Дитячій Коронації слова». Повість «Магія слабкості» про хлопця з рідкісною хво-

робою, написана з Анджеєм Ваном, у межах Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» здобула спецвідзнаку Олени Осмоловської «Тerra інклюзія» й була опублікована в збірці з однойменною назвою у 2019 році.

У 2020 році три інші повісті — «Числа» (у співавторстві з Олександром Малаш), «М.О.Я.» (у співавторстві з Євгенією Плужник) та «Тіло яблука» (у співавторстві з Мар'яною Сурмачевською) я подав як трилогію під загальною назвою «Віра. Надія. Любов.» на літературний конкурс імені Григора Тютюнника, де наші тексти знову були відзначені членами журі та частково опубліковані в альманасі переможців та лауреатів конкурсу. Тож тепер, коли всі нагороди зібрані, можна показати світові наш літературний проєкт. Для мене «Шість плюс один» став серйозним викликом, на який я пішов свідомо. Безмежно радію, що його вдалося втілити! Писати в парі дуже непросто. Крім таланту, потрібен хист, аби читач не відчув, що над рукописом працювало двоє авторів. Крім того, робота над проєктом навіть трохи вплинула на дружні стосунки з моїми співавторами, але нам таки вистачило мудрості порозумітися після завершення роботи над текстами.

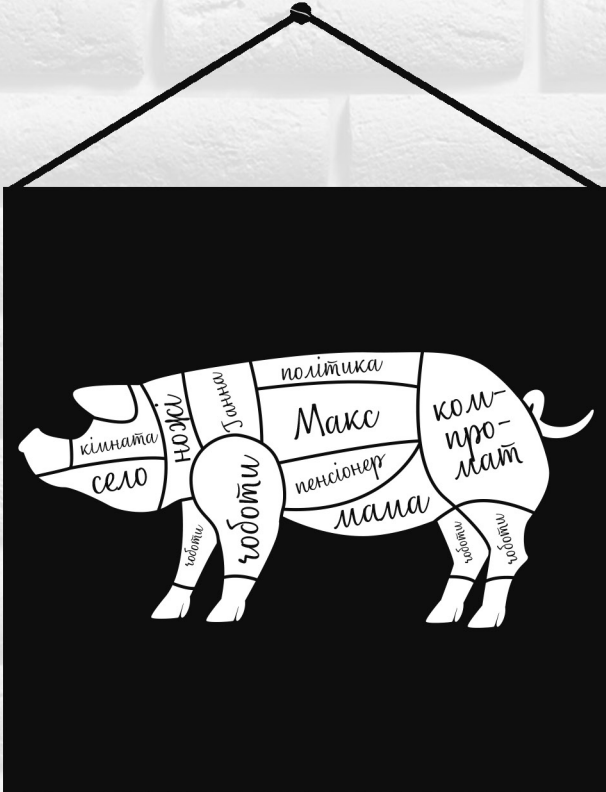
Як мені працювалося з творчими побратимами й посестрами? З кожним по-своєму цікаво й непросто. Найавантюристичним для мене став «Колій», бо в цій історії обрати тему й сюжет я довірив співавторові. Багато несподіваних поворотів у сюжеті було в процесі роботи над «Числами». До речі, це єдина повість, яка була розширена після завершення проєкту (пролог та епілог). Емоційно тяжким був період роботи над повістю «М.О.Я.», адже в тексті йдеться про дитячі травми, розрив стосунків та психологію сімейного життя. Додатково в той час позначалася на дедлайнах і декретна відпустка Євгенії Плужник, проте вдячний їй за сміливість і за те, що вона таки дала згоду на цей експеримент колективного письма. Сокровенним, духовним та глибоким був досвід роботи над «Тілом яблука», за що дякую Мар'яні Сурмачевській, яка погодилася втілити сюжет про мольфара. Світлим та позитивним був період роботи над казкою «Меделін», адже до всіх деталей казково світу ми з Віктором Сіонським підійшли відповідально й скрупульоз-

но. Складним (фізично, емоційно й інтелектуально) для мене був період роботи над фінальною повістю «Магія слабкості». Рівень моєї втоми за рік наближався до критичної позначки, але ми не здалися! Разом із Анджеєм Ваном пройшли цей шлях і вклали всю душу в нашу непросту історію, задля якої довелося навіть отримати кілька консультацій лікарів та прочитати чимало медичної літератури.

Як створювалися сюжети історій? Я узгоджував їх із кожним співавтором. Частіше підтримував ідеї моїх творчих друзів, допомагаючи втілити їхній задум у завершену історію («М.О.Я.», «Меделін», «Магія слабкості»). Проте були й сюжети, які ми писали, не узгоджуючи продовження, де кожен сам вирішував, куди повернути хід подій у новій главі («Колій», «Числа»). Й лише раз я дозволив собі втілити моє бачення сюжету від початку й до кінця (без відхилення від нього вліво чи вправо) в повісті «Тіло яблука».

Що хочеться сказати зараз, коли минуло чотири роки з часу з'яви цих текстів? Це було незабутньо! Щиро дякую моїм співавторам за те, що повірили в проєкт та ризикнули створити спільні повісті! Вірю, що й читачам наша творча сімка сподобається. Бо як не крути, читати тексти справді легше й швидше, аніж їх писати.

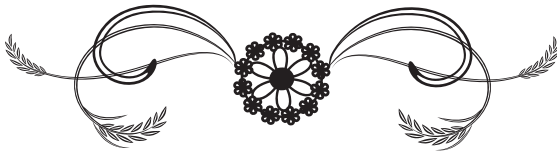
З думкою про те, що нарешті
остаточно можна видихнути,
бо проєкт повністю втілений в життя
й опублікований як збірка,
автор ідеї — *Олександр Козинець*

*Богдан Ковальчук,
Олександр Козинець*

Частина I

КВЛІЙ

Глава 1

Професія моя, звісно, навряд чи одна з найпрестижніших, проте досить поважна й давня: я — колій. Ні, не смійтеся, будь ласка! Мої послуги були вельми потрібними рідній Василівці, де я жив і працював перші двадцять вісім років. Ви у своїх містах ніколи, либонь, собі навіть питання не ставили, як це — жити в селі, де лише худоба тебе й годує. Причому як у прямому, так і в переносному розумінні.

Тож я колій. І не те що не цураюся, навпаки — пишаюся своєю професією!

От тільки часи стрімко змінюються... Але зараз не про це.

У Василівці, моєму крихітному селі на двадцять із лишком дворів, усі без винятку мали сяке-таке поголів'я худоби. Були корови, кози, дрібне птаство, але переважно всі тримали свиней. Та-а-ак, пригадується, у найліпші часи по василівське сало з'їжджалися зі всього району: таку унікальну породу свиней ми, самі того не відаючи, вивели! А щоби те сало отримати, потрібно свиню — що? Правильно: заколоти. Здавалося б, досить звична процедура, однак люди часто не здатні заподіяти кривди тому, кого викохали, хай навіть ідеться про худобину.

Тож ставав у пригоді я. За винагороду, звісно ж, бо хай би як я любив односельців, а добрим словом ситий не будеш. Поготів, коли мати в мене лежала паралізованою, відколи мені виповнилося дванадцять. Себто саме з дванадцяти я почав навчатися цього ремесла.

Спершу було гидко й страшно бачити кров нещасних, неспроможних дати відсіч тваринок, а проте з часом це минулося. Уже в тринадцять-чотирнадцять я міг заколоти хай навіть самого дідька і при цьому не змигнути й оком, безпомилко-

во влучаючи просто в серце. Хочеш жити — умій крутитися, й правило це доречне як у ваших містах, так і в наших селах.

Справи йшли не сказати б, що аж так добре, мати ж бо лежала лежнем, але цілком собі незле. Я залишився єдиним колієм на всю Василівку, а крові, так уже склалося, страшилися чи не всі його мешканці. Крім мене, ясна річ. Платили люди небагато, та й я не міг дерти з них останнє. Рятувало власне господарство: вирощував огірки, помідори, садив картоплю; щороку рясно плодоносили яблуня та груша; двійко корівок завше давали молоко...

Проте часи дуже-дуже стрімко змінилися з приходом у країні нової влади. З якоїсь самому Богові відомої причини до керма держави дорвалися марнотрати й казнокради... Ні, влада завше була злочинною, підлою, але саме цим було все мало й мало.

Однієї днини біля нашої хати з'явилися троє.

— Максиме Петровичу! — гукнули вони з порога, здавалося, суголосно.

Я саме порався в погребі, не почув, що вони минули хвіртку й підійшли до дверей у хату, але вже цього гуку не розчути було неможливо.

Вийшовши просто неба, побачив їх — у дорогих костюмах, розцяцькованих усіякими брязкальцями, із акуратно зачесаним на правий бік волоссям. Складалося враження, що влада добирала їх за принципом максимальної подібності, бо ж трьох більш схожих між собою людей годі було уявити.

— До нас, Максиме Петровичу, дійшли чутки, буцімто ви займаєтеся бізнесом, а податків не сплачуєте, — grimнув той, що посередині, коли я простягнув руку для привітання.

Варто відзначити, що тоді я мав вельми приблизне уявлення, що таке бізнес. Це зараз, живучи в одному місті більше п'яти років, устиг добряче запізнатися з цією та іншою термінологією. Тоді навіть слова «термінологія» чути не чув, бо ж нащо? Коли ти колій, тобі достатньо мати міцні руки, деякі навички та повну незворушність до чужих страждань.

Зрештою троє непроханих гостей пояснили мені, що бути колієм — це те саме, що мати власну справу. І за якимись там

законами — не пригадаю вже, якими саме — будь-який дрібний ділець, як-от я тоді, мусить справно платити невідь куди тисячу гривень на місяць.

Тисяча гривень! Присягаюся, у ті часи через таку суму могла запросто розсістися по всіх рубах міцна родина. А я мав платити їх, причому не одноразово, а щомісяця!

Як зараз пам'ятаю, що я тоді відповів:

— Ану пішли геть із мого двору! Диви, шо придумали! Я нікому нічого не должен! Ушивайтеся, поки ноги слухаються, кому кажу!

Одначе трійця не квапилася, натомість кожен із непроханих гостей по черзі діставав якісь документи, показував їх мені. Думаєте, я вчитувався? Не питаєте, що то було! Кожен казав, що за мною «в'язниця плаче», і коли я не погоджуся заплатити велику суму, адже «бізнесом» я займаюся давно й за кожен місяць мушу віддати «борг», хату відберуть, а мене самого кинуть скніти за ґратами...

Слухав я те все в пів вуха, натомість помітив: якраз поруч із місцем, де я стояв, валяється мій робочий інструмент — видовжений залізний кіл, загострений з одного кінця аж до блиску.

Саме з цього й почалася моя справжня історія.

Глава 2

Тільки-но я трішки відступив, щоб дотягнутися до залізно-го кілка й огріти ним усі три можновладські морди, як відчув, що непритомнію. За мить упав носом у землю просто перед їхнім начищеним до блиску взуттям.

Що зі мною сталося — не міг зрозуміти. Лише пам'ятаю, як раптом перед очима постало ціле море свинячої крові, в якій купалися величезні вантажівки, по вінця напаковані салом і м'ясом. Виїхати на берег вони не могли: грузнули, буксували — і йшли на дно червоного місива.

Я відчував нестерпний сморід. Жоднісіньке дерево не росло в такому жахливому місці. Зрідка під ногами з піску пробиравися кущі трави червоно-чорного кольору, розкуйовджені, мов голова місяць не чесаної жінки.

Над морем, замість чайок, літали напівпрозорі малі поросята й навіжено волали. Якоїсь миті декотрі з них почали летіти просто на мене. Я стояв, мов укопаний, у руках тримав гроші. Підозрюю, що тримав саме тисячу гривень, купюрами по двісті. Новенькі папірці були розкладені віялом, мов колода гральних карт. Свині підлітали до мене, видирали гроші, зжовували їх за секунду, ставали брунатно-червоними, а потім пускали в море червоні струмочки й знову ставали напівпрозорими.

Мені нестерпно хотілося пити. Я озирався довкола, але ніде не бачив людей чи магазинів. Аж раптом до мене підбігло дівча років п'яти-шести в засмальцьованій довгій футболці й тоненьким голосом сказало:

— Я знаю, що ти хочеш пити. Зараз тобі допоможу.

Перед моїми очима дівчинка дістала з піску невелику солдатську флягу й дитячу зелену чашечку. Із фляги націдила трохи води й піднесла мені.

Я взяв чашку, побачив прозору рідину, зрадів, що нарешті серед цілого моря крові й коричневого розпеченого піску є жива вода, яка вгамує мою спрагу. Чашечка була теплою. Але то й не дивно — така спека довкола.

Я жадібно припав вустами до чашки й зробив великий ковток. Яким же було моє здивування, коли виявилось, що це не вода, а прозора кров! Свіжа свиняча кров, смак якої я добре пам'ятаю з дванадцяти років.

Мій учитель і наставник, щойно зарізавши свиню, черпав кухлем із черева свіжу кров. Кілька ковтків робив сам, а тоді давав мені, щоб я звикав і не боявся згодом ні крові, ні вереску, ні захисної агресії свині, яка в останні секунди свого життя намагається вирватися з рук.

Я зробив ще один ковток і відчув різкуватий запах, схожий на сморід нашатирного спирту. Світ поступово почав розвиднюватися. Я почув кілька чоловічих голосів і побачив, що двоє чоловіків тримають мене за руки, а третій злякано зазирає у вічі.

— Максиме Петровичу, ви чого? — затинаючись, повторював він те саме. — Ну хіба ж можна так лякати гостей? Так би й сказали одразу, що тисяча гривень для вас — то багато. Ми б усе зважили, домовилися б із вами про знижку, а ви одразу — свідомість втрачати!

— Я нікому нічого не должен! Ушивайтеся, поки ноги слухаються, кому кажу! — ледве вичавив я і таки потягнувся рукою до кілка.

Гості, вочевидь, устигли відчути мої непривітні наміри, тому відступили на кілька метрів.

— Добре-добре, Максиме Петровичу! Бачимо, що ви трохи нездужаєте сьогодні, тож ми до вас якось іншим разом зазирнемо. Ви поки поправляйте здоров'я та гроші відкладайте до нашої наступної зустрічі.

І, не прощаючись, вийшли з подвір'я. Сусідка, яка допомагала їм привести мене до тями, побігла в хату по свіжу воду. Поставила зелений металевий кухоль переді мною, а сама присіла долу й мовила:

— Максе, скільки разів тебе прошу: реагуй на таких людей простіше! Прикинувся б дурнем — вони б і пішли з облизнем. А то й свині тебе не лякають, а ці троє мужланів он диви, що зробили! Рознервували тебе, ти аж одключився.

— Воно то, може, і так, Маріє Степанівно, але ось що я їм дам, а не тисячу, — і я скрутив дулю прямо перед носом жінки. — А бізнес, чи шо вони там балакали, собі зроблю, і не на тисячу гривень! Та колоть свиней більше не буду. Мені достатньо крові. Напився її по горло! Он уже ціле море привиділося. Поїду в місто, буду щось лучче собі шукати й строїтиму життя інакше.

Я випив воду, кілька крапель, що залишились у кухлі, вил на зелену траву й неквапно підвівся з землі.

Глава 3

Найважче було вмовити Марію Степанівну доглядати мою маму й господарство — у сусідки й без того було чимало клопотів. Одначе більше в селі ніхто не згодився б: як треба заколотити кабана, то всі відразу в чергу, а як просиш когось про послугу — зась.

— Максе, наше тобі той гóрод? — смішно чмокала сусідка, пораючись із цебром коло криниці. — Пропадеш там!

— Маріє Степанівно, повірте, — переконував я, чимдуж надаючи голосу твердості, неначе я цілком і повністю впевнений в успіху авантури, — всьо буде в луччій виді. Ви тільки за мамою нагляньте, пожалуста. Буду вам висилать гроші кожен місяць. Скільки буде.

— Та не в грошах діло, Максимку. Я знаю тебе ще відколи ти світ побачив — і ти завжди такий веселий і непосидючий був. А шо в тім гóроді? Там у тебе нікого нема, друзі твої всі тут, і життя твоє — тоже тут. Чи тобі вдома надоїло?

Власне, я й сам думав, що товктимуся у Василівці, нікуди не потикаючись, аж до скону. Поки до хати не завітали ті трое костюмованих бевзів. Із їхнім візитом щось у мені перемкнулося — й нидіти в селі далі, рахуючи дні до нової з'яви цих дивних чоловіків, не хотілося.

— Та плюньте, Маріє Степанівно. Ви ж самі щойно сказали, шо я завжди веселий і житнірадосний. То хіба я можу будь-де пропасти? Попробую, як не получиться — вернуся. Ви, головне, за мамою...

— Добре! — уврала мене жінка. — Обіщаю дивитися за матір'ю. Кождий день буду приходить, кормить, убирать. Тільки ти пообіщай, шо скоро вернешся: у мене ж є свій двір, хазяйство, і сама я на дві хати — помімаєш, як важко.

— Обіщаю, — збрехав я.

Можете мене засуджувати, та вини я не відчував. Мама вже давно на небо дивилася. Із одного боку, це не причина

відмовляться од неї, але, з іншого боку, чи можна присвятити все життя скнінню коло її ліжка? Вона вже давно не вимовляла нічого, крім хіба що «дай» або «ну». А коли й дивилася на мене, то якимось втомленим відстороненим поглядом.

Із такими думками я зібрав свої нехитрі пожитки: дві пари трусів, три пари шкарпеток, документи й трохи грошей — та надвечір стояв на зупинці автобуса.

Варто зазначити, що та вилазка в місто для мене була першою в житті. Раніше жодної потреби виїздити кудись далі за сусідню Іванівку, де жили мої двоюрідні брат і сестра, я не бачив. Усе моє життя вертілося довкіль отчої хати. Тут я виріс, зміцнів і, як ви вже знаєте, став колієм. Маршрут «хата — крамниця — хата» — це й усі мої повсякденні мандри.

Чи нервувався я? Наскільки я пригадую, тієї миті — ні. Навпаки, надійшло дивне відчуття прийдешньої пригоди, незвіданої дійсності, яка могла колись мені маритися вві сні, проте завше лишалася десь там, за виднокраєм, куди я не сягав і сягати, мабуть, був неспроможний.

Минуло близько години, перш ніж з-за рогу вилізла іржава туша старого «ікаруса». Вона неквапно доповзла до зупинки, обкадила вихлопом, простукотіла метастазними нутрощами й розчинила хисткі дверцята — браму в невідомість.

На певний час я, пригадую, так і застиг перед цими відчиненими дверима. Краєм свідомості розумів, що будь-коли зможу повернутися: прийшов на автостанцію, запхався в автобус і чкурнув собі назад, до Василівки. Але тоді з'явився страх. Адже я усвідомив, що не хочу так легко здаватися. Тому ці іржаві двері — це не просто вхід в автобус, а портал в інший світ — далекий, чужий і незвіданий, звідки, певніше за все, не буде зворотного шляху.

— Чоловіче, то ти їдеш чи шо? — grimнув звідкись ізсереди водій «ікаруса», коли йому цілковито набридло чекати на моє рішення.

Я мовчки зайшов досередини, озирнувся й виявив, що, крім мене, в автобусі перебувала ще тільки одна жінка. Розрахувавшись за проїзд (двадцять п'ять гривень — чи ж вони казали-

ся?!), одразу попрямував саме до неї: зараз як ніколи хотілось якогось товариства.

Автобус смикнувся, наостанок нагородивши Василівку новою порцією газів.

Так ми й рушили: я, водій та жінка, поруч із якою мені захотілося примоститися. Свербіло розпочати розмову, якось прикрасити цю тишу лячного шляху в не менш лячне «казна-куди». Та всі слова немовби залишилися там, у куряві сизого вихлопу, де сховалася Василівка.

Думаю, водій цілком міг би видатися мені Хароном, а сама дорога — Стіксом, течією якого нас із жінкою несло у своєрідне потойбіччя. От тільки тоді про Стікс я не знав нічогосінько, а ім'я «Харон» асоціювалося б у мене хіба з якимсь вгодованим кабаном. Та й добре говорити рідною мовою я тоді ще не вмів. Життя цей подарунок мені зробило дуже несподівано й вчасно. Але про те я розповім пізніше.

— Пробачте, що вмовстився поруч у порожньому автобусі. Просто поговорити з кимось хочеться. Ви, мабуть, по ділах їдете? — нарешті заговорив я до попутниці, долаючи всі свої моторошні почуття й передчуття невідомості.

Жінка не відповіла, тільки показово втупилась у вікно, за яким хати й поля загорталися в сутінки. «Що ж, будь-чیه невід'ємне право — жити у власнім коконі, власнім світі, — думав я, — і не звертати жодної уваги на сторонні подразники. Може, їй так легше, цій дивній жінці, на її особистому шляху до чудернацького майбутнього. Хтозна, від яких проблем вона тікає. А може, їй неприємна моя надмірна нав'язливість».

А я... А я просто заснув на деякий час, заколисаний монотонним гарчанням зношеного дизельного двигуна.

Уві сні до мене прийшла матір. Вона не робила нічого, тільки дивилася на мене бездумними, як завжди, очима, і все ледь повторювала: «Дай! Дай! Дай!...»